

Ocean

(łac. Oceanus, gr. Okeanós - u starożytnych Greków i Rzymian mityczna rzeka oblewająca cały świat, także nazwa jej boga) - największe wyróżniane na Ziemi części hydrosfery, określająca rozległy obszar słonej wody. W sumie pokrywają blisko 3/4 jej powierzchni (dokładnie 361 mln km², czyli 70,7% powierzchni naszego globu). Tradycyjnie wyróżnia się trzy oceany: Ocean Spokojny (Pacyfik, Ocean Wielki), Ocean Atlantycki (Atlantyk), Ocean Indyjski. Ponadto Morze Arktyczne bywa nazywane Oceanem Lodowatym Północnym, ale uznaje się je za część Atlantyku. Także wody wokół Antarktydy nazywano dawniej Oceanem Lodowatym Południowym. Granice między oceanami zostały wyznaczone przez Międzynarodową Organizację Hydrologiczną. Badaniem oceanów zajmuje się dział nauki nazywany oceanologią (oceanografią).

Systemy oceaniczne

Układ kontynentów sprawia, że wyróżnia się wspomniane wyżej trzy główne systemy oceaniczne. W skład takich systemów wchodzi także mniejsze obszary wodne, takie jak morza, zatoki, kanały, zalewy i cieśniny, które od pełnych wód oceanicznych oddzielone są półwyspami, wyspami bądź archipelagami.

Wszystkie zasoby oceaniczne i morskie Ziemi łącznie z zatokami, kanałami, zalewami i cieśninami określa się mianem oceanu światowego lub wszechoceanu.

Ukształtowanie dna oceanicznego

- szelfy kontynentalne - fragment dna, stanowiące części bloków kontynentalnych zalane przez wody oceanów, sięgają zazwyczaj do 200 m głębokości, gdzie kończą się gwałtownym załomem,
- stoki kontynentalne - strome odcinki dna oceanicznego łączące szelfy z basenami oceanicznymi,
- baseny oceaniczne - rozległe, słabo urozmaicone fragmenty dna położone na głębokości 4000 do 6000 m, zajmują aż 72% powierzchni oceanów,
- rowy oceaniczne - głębokie, wklęsłe formy dna, powstałe w strefach subdukcji dna oceanicznego, sięgają od 7000 do ponad 11000 m głębokości, długie na 300-5000 km, szerokie na 30-100 km,
- grzbiety śródoceaniczne - systemy wzniesień dna oceanicznego, tworzący podwodny łańcuch od łącznej długości 60000 km, powstają w strefachg spreadingu dna oceanicznego, gdzie lava wydostaje się na zewnątrz rozpychając dno skorupę oceaniczną, grzbiety wznoszą się na 2000 do 3000 m ponad dna basenów oceanicznych, w środkowej części grzbietów

ciągną się głębokie rozpadliny, tzw. ryfty,

- wyspy - części grzbietów śródoceanicznych oraz czynnych wulkanów wystające ponad powierzchnię oceanu.
- równina abisalna - płaskowyż oceaniczny - wzniesienie oceaniczne - ławica oceaniczna

Falowanie i inne zjawiska oceaniczne

Wiatry wiejące nad rozległymi obszarami wodnymi powodują powstawanie na powierzchni oceanu fal. Katastrofalne zjawiska, takie jak podwodne trzęsienia ziemi, wybuchy wulkanów czy rozległe osuwiska wywołują niszczące fale tsunami. Dzięki stale wiejącym wiatrom, takim jak np. pasaty, powstają prądy morskie. Siła przyciągania Księżyca i Słońca wywołują ruchy mas wodnych, które noszą nazwę pływów. Natomiast nagłe zmiany ciśnienia atmosferycznego wywołują wahanie lustra wody morza lub zatoki. Zjawisko to nosi nazwę sejszy.

Transport morski

Transport morski stanowi jeden z najważniejszych typów transportu. Tą drogą przewozi się znaczne ilości towarów. Do przewozów używa się wielu wyspecjalizowanych statków: masowce, drobnicowce, kontenerowce, tankowce, chemikalowce, itp. Natomiast przewozy pasażerskie stanowią znikomy odsetek ogólnego transportu pasażerskiego, a to ze względu na długość podróży. Jedynie w niektórych obszarach, np. o silnie rozwiniętej linii brzegowej, państwach wyspiarskich, ważną rolę odgrywa komunikacja promowa. Popularne są także kilkutygodniowe rejsy wycieczkowe po Morzu Śródziemnym czy Karaibskim.

Ważniejsze drogi wodne łączące różne oceany to: Kanał Panamski, Kanał Sueski, Cieśnina Malakka.